

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2011 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Schengenin säännösten määräysten täysimääräisestä soveltamisesta Bulgarian tasavallassa ja Romaniassa

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 15 päivänä marraskuuta 2011 lähettänyt jatkokirjelmän 3. SM 09.11.2011 asiassa E 112/2011 vp hallintovaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Päivi Pietarinen, apulaisosastopäällikkö Arto Niemenkari ja johtaja Erkki Hämäläinen, sisäasiainministeriö, rajavartiolaitos.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnot HaVL 11/2011 vp, HaVL 39/2010 vp ja HaVL 34/2010 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Van Rompuy on vedonnut 23.10.2011 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa jäsenmaihiin, että ne voisivat hyväksyä syyskuun OSA-neuvostossa esitellyn kaksivaiheisen sisärajatarkastusten poistamisen mallin mukaisen ratkaisun, jossa sisärajatarkastukset merirajoilla ja lentokentillä poistettaisiin maaliskuussa 2012 ja päätös maa-rajoihin sovittaisiin tehtäväksi heinäkuun 2012 loppuun mennessä.

Suomi ei ole 8.9.2011 EU-ministerivaliokunnassa tehdyissä toimintalinjauksissa ottanut kantaa sisärajatarkastusten poistamisen ajankoh-
taan.

Valtioneuvoston kanta

1. Euroopan unionin tämänhetkinen tilanne osoittaa, kuinka tärkeää unionin toiminnan kannalta on, että kaikki jäsenmaat täyttävät jäsenyyteen sisältyvät sitoumuksensa sekä toimivat kaikissa tilanteissa yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaisesti. Suomi korostaa tätä lähtökohtaa, kun arvioidaan Bulgarian ja Romanian kykyä hoitaa Schengen-velvoitteitaan päätettäessä sisärajatarkastusten poistamisesta näiden maiden ja muiden Schengen-alueen maiden väliltä.

2. Suomi pitää tärkeänä, että Bulgaria ja Romania täyttävät jo EU-jäsenyysneuvotteluiden aikana antamansa sitoumukset korruption torjumiseksi ja oikeuslaitoksen uudistamiseksi. Puut-
teet näillä alueilla vaikuttavat siihen, voivatko

muut jäsenmaat luottaa Bulgarian ja Romanian kykyyn vastata tulevista Schengen-velvoitteistaan.

3. Suomen näkemyksen mukaan Bulgaria ja Romania eivät vielä ole täysin valmiita Schengen-jäsenyyteen, vaikka täyttävätkin liittymisen tekniset kriteerit. Maiden liittyminen Schengen-alueeseen on poliittisesti merkittävä päätös niin Bulgarian ja Romanian kuin koko Euroopan unionin uskottavuuden kannalta.

4. Suomi tukee komissiota kun se, vuoden 2007 alusta käynnistetyn erillisen seuranta- ja todentamismekanismin (CVM) kautta, pyrkii varmistamaan Bulgarian ja Romanian EU-jäsenyysneuvotteluissa antamien sitoumusten täyttämisen, erityisesti korruption torjunnan ja oikeuslaitoksen uudistamisen osalta. Suomi tulee omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että käsiteltäessä tulevia CVM-raportteja neuvosto edellyttää määrätietoisesti Bulgarian ja Romanian ryhtyvän konkreettisiin toimiin jäljellä olevien puutteiden korjaamiseksi.

5. Suomi odottaa komission antavan maita koskevat väliraportit helmikuussa 2012 ja vuosittaisen varsinaisen edistymisraportin heinäkuussa 2012.

6. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Van Rompuy vetosi 23.10.2011 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa jäsenmaihin sekä puheenjohtajamaahan Puolaan ratkaisun löytämiseksi sisärajatarkastusten poistamiseksi Bulgarian ja Romanian rajoilta. Kokouksen pöytäkirjaan liittämässään lausumassa Van Rompuy pyytää kaikkia kyseessä olevia jäsenmaita tukemaan pyrkimyksiä sisärajatarkastusten poistamiseen Bulgarian ja Romanian meri- ja ilmaraajoilta maaliskuun 2012 loppuun mennessä ja sitä, että päätös sisärajatarkastusten poistamisesta

maarajoilta tehtäisiin viimeistään heinäkuun 2012 loppuun mennessä. Van Rompuyn esityksessä jätetään avoimeksi sisärajatarkastusten poistamisajankohta maarajoilta. Samalla Van Rompuy ilmoitti ottavansa asian joulukuun Eurooppa-neuvoston asialistalle, mikäli Bulgarian ja Romanian Schengen-alueeseen liittymistä koskevaa asiaa ei tuolloin ole ratkaistu.

7. Asian aiemmissa käsittelyvaiheissa Suomi on katsonut, ettei ole riittäviä perusteita sisärajatarkastusten poistamiseksi Bulgarian ja Romanian ilma-, maa- ja merirajoilta. Lisäksi Suomi on katsonut, että sisärajatarkastusten poistamisen kaikilta sisärajoilta tulisi tapahtua samanaikaisesti.

8. Suomi suhtautuu kuitenkin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kompromissiesitykseen rakentavasti ja valmistauduttaessa joulukuun Eurooppa-neuvostoon on valmis hyväksymään Van Rompuyn esittelemän etenemistavan, jonka mukaan rajatarkastukset Bulgarian ja Romanian sisärajoilta poistettaisiin kaksivaiheisesti.

9. Ennen päätöksen tekemistä sisärajatarkastusten poistamisesta ilma- ja merirajoilta, komission helmikuussa 2012 annettavasta CVM-väliraportista pitää käydä ilmi Bulgarian ja Romanian konkreettinen ja riittävä edistyminen korruption torjuntaan ja oikeuslaitoksen kehittämiseen liittyvien sitoumustensa täyttämässä. Tarvittaessa maita pyydetään toimittamaan kiireellisesti kirjallinen selvitys konkreettisista toimenpiteistä puutteiden korjaamiseksi.

10. Määriteltäessä sisämaarajatarkastusten poistamisajankohtaa maarajoja koskevassa neuvoston päätöksessä on otettava huomioon, miten Bulgaria ja Romania ovat täyttäneet sitoumuksensa korruption torjunnassa ja oikeuslaitoksen kehittämisessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Bulgaria ja Romania on hyväksytty Euroopan unionin jäseniksi vuoden 2007 alusta tilanteessa, jossa kummankaan maan lainsäädäntö, säännösten soveltaminen, viranomaiskäytännöt ja

kansainvälisen yhteistyön taso eivät ole täyttäneet kaikilta osin jäsenyyuskriteerejä. Vakavimmat puutteet oikeus- ja sisäasioiden sektorilla on jäsenyysneuvottelujen aikana nähty tuomioistuineläytöksen uudistamisessa ja korruption tor-

junnassa (HaVL 14/2006 vp — HE 298/2005 vp).

Schengen-järjestelmässä on henkilöiden vapaan liikkumisen mahdollistamiseksi poistettu sisärajatarkastukset. Alueen perustana on jäsenvaltion täysi luottamus toisen Schengen-valtion kykyyn panna asianmukaisesti täytäntöön kaikki ne toimenpiteet, jotka mahdollistavat sisärajatarkastusten poistamisen. Arviointimenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että jäsenmaa täyttää kyseisten tarkastusten poistamisen edellytykset. Näihin edellytyksiin kuuluvat muun muassa unionin ulkorajan tehokas valvonta maan, meri- ja ilmarajoilla, Schengenin tietojärjestelmän toimivuus, tietosuojan taso, poliisiyhteistyön laatu sekä oikeudellinen yhteistyö. Hallintovaliokunta tähdentää lisäksi, että Schengen-valtion tulee pysyvästi täyttää myös oikeusvaltiolta edellytettävät vaatimukset. Jäsenmaan on kyettävä turvaamaan kansalaisilleen korkeatasoinen oikeussuoja ja perusoikeudet. Schengen-alueeseen kuuluva maa ei myöskään saa aiheuttaa rikollisuustilanteen pahenemista toisessa jäsenvaltiossa omien rikostorjunnan heikkouksiensa vuoksi.

Bulgarian ja Romanian kohdalla on kysymys siitä, etteivät ne esimerkiksi ulkorajavalvonnan teknisten kriteerien täyttämistä huolimatta kaikilta osin täytä vielä Schengen-jäsenyyden vaatimuksia, vaikka myönteistä kehitystä onkin tapahtunut. Tilanne ei ole tässä suhteessa muuttunut valiokunnan aiemman lausunnon HaVL 11/2011 vp ajankohdasta.

Valtioneuvoston kantaan viitaten valiokunta korostaa, että Bulgarian ja Romanian tulee täyt-

tää muun muassa jo jäsenyysneuvotteluiden aikana antamansa sitoumukset korruption torjumiseksi ja oikeuslaitoksen uudistamiseksi.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston rakentamaan kantaan ja on valmis hyväksymään kompromissiesitykseen sisältyvän etenemistavan, jonka mukaan rajatarkastukset poistettaisiin Bulgarian ja Romanian sisärajoilta kaksivaiheisesti.

Ennen kuin päätös sisärajojen poistamisesta ilma- ja merirajoilta voidaan tehdä, on komission helmikuussa 2012 annettavasta CVM-väli-raportista käytävä ilmi Bulgarian ja Romanian konkreettinen ja riittävä edistyminen korruption torjuntaan, ja oikeuslaitoksen kehittämiseen liittyvien sitoumustensa täyttämässä. Maita on tarvittaessa pyydetty toimittamaan kirjallinen selvitys konkreettisista toimenpiteistä puutteiden korjaamiseksi. Valiokunta ei ole siten vielä valmis hyväksymään Bulgarian ja Romanian Schengen-jäsenyyttä, vaan kanta on edellä ilme-nevin tavoin ehdollinen.

Määriteltäessä sisärajatarkastusten poistamis-ajankohtaa maarajoja koskevassa neuvoston päätöksessä on otettava huomioon, miten Bulgaria ja Romania ovat täyttäneet sitoumuksensa korruption torjunnassa ja oikeuslaitoksen kehittämässä.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

HaVL 25/2011 vp — E 112/2010 vp

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jussi Halla-aho /ps	Antti Lindtman /sd
jäs.	Heikki Autto /kok	Pirkko Mattila /ps
	Rakel Hiltunen /sd	Outi Mäkelä /kok
	Reijo Hongisto /ps	Tapani Mäkinen /kok
	Risto Kalliorinne /vas	Markku Mäntymaa /kok
	Mika Kari /sd	Ulla-Maj Wideroos /r
	Elsi Katainen /kesk	vjäs. Antti Rantakangas /kesk.
	Timo V. Korhonen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.